

פרשת העקדה – מסקנות העקדה – "ריבוננו של עולם"

(עולת ראי"ה, חלק א', עמ' צז)

בשיעור הקודם, דברנו על שיבת אברהם אל נערו. שידע להוריד את כל העוצמות הגדולות שקיבל בפרשת העקדה אל ההמון, ולהעלות את ההמון יחד איתו. יחד הם הלכו לבאר שבע.

וישב אברהם בבאר שבע.

המשיך את מפעלו, את תעודת אב המון גויים שלו, שהצטינה בזה באר שבע. "ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ד' אל עולם". ובתוך המכסה של הפעולה הכללית, המתפשטת בגילוייה, שם גנז את הגרעין של האורה, שהיתה בתוכה **צפונה**, שהסתגל לזה יצחק בהתעלותו המיוחדת, עד אשר נמסרה לעדת יעקב בברכת עולמים. "קורין את המקרא הזה צפונה לפני ד', זוכר הקב"ה עקידת יצחק" (מדרש רבה).

ניתן לומר שהם הלכו אל המקום שמשם יצא ב"לך לך", ההדגשה היא שמכאן ואילך אברהם יושב בבאר שבע. הבאנו בשיעור הקודם דוגמא – "שהאיר עד שבחברון", יש ערים שבעצם שמם יש משמעות גדולה.

"ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ד' אל עולם" – מה אומר הביטוי 'אל עולם'? האליל הוא מקומי.. האלוקים לעומת זאת הוא של כל העולם כולו.

כאן יש תפיסה של היסודות האוניברסליים הקוסמיים של שם ה' – הרמב"ם במורה נבוכים פותח את כל אחד מהחלקים בפתיחה - "בשם ה' אל עולם".

מה שהיה אברהם אבינו לעולם כולו היה משה רבנו לעם ישראל.

הרמב"ם אמר על בנו: "בני אברהם, ה' נתן לו חן ממי שנקרא שמו עליו", קרא את שמו של בנו על שם אברהם אבינו. אם היה יכול היה קורא לו משה (אלא שכבר לרמב"ם עצמו קראו משה).

"ויטע אשל בבאר שבע..". – מה יש במדבר? יש הרבה שמש, ממילא האשל הוא חלק מהכנסת האורחים של אברהם, ליתן מקום מוצל שיהיה ניתן להסתתר מהשמש. אך מעבר להכנסת האורחים הרמוזה כאן, יש כאן תמרור. בכדי לדבר אל הלב והשכל של בני אדם, דבר איתם דרך הקיבה. "ובתוך המכסה של הפעולה הכללית, המתפשטת בגילוייה, שם גנז את הגרעין של האורה, שהיתה בתוכה **צפונה**".

"עד אשר נמסרה לעדת יעקב בברכת עולמים" הרב הרגיש צורך לסיים את העקידה בהדגשה שעקידת יצחק לא שייכת רק לאברהם אלא ליעקב ולזרעו.

"קורין את המקרא הזה **צפונה** לפני ד', זוכר הקב"ה עקידת יצחק" (מדרש רבה). במילה 'צפונה' טמונה המילה צפון – חבוי. ומאידך יש בה את המילה צופה לעתיד, למרחק. זוהי דוגמא למילים בעברית שיש בהם ניגודיות לשון¹. האפיקומן צפון וטמון, יחד עם זה אנו אומרים גם 'אני עומד על המצפה' – צופה מה יהיה בעתיד. "לצופה נסתרות ביום דין" – זוהי צפיה מיוחדת לדברים נסתרים.

¹ כעין: שורש ולשרש, פקד ונפקד, 'שנה' מלשון שינוי ומלשון שינון, גלול וגלה.

לאחר הטקסט של העקידה מגיעה **תפילה**, בתפילה זו יש לנו בעצם את המסקנות שעולים מהעקידה.

רבנו של עולם.

כשאנו באים להזכיר את כח הקדושה של המחשבה הקדושה של אברהם אבינו, שהיא בססה את יסוד כח מסירות הנפש הישראלית, בעד קדושת ד' ותוה"ק, שהיא אור העולם ויסודו, **בכחה של המחשבה כל המון צבאי צבאות הם מאוחדים**. לא עולמים מתיצבים לפנינו, אלא עולם, **עולם אחד, שאדון עולם, רבון כל, הוא רבנו**. וכאשר קדושת המחשבה הישראלית וכחה הכמוס הלא היא קשורת ביסוד הכח של הוד המחשבה האלהית העליונה, "ישראל עלה במחשבה" (ב"ר), "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", "מה גדלו מעשיך ד', מאד עמקו מחשבותיך", איננו אומר מצד המחשבה העמוקה "מה רבו מעשיך", כמו שהוא אומר כשהוא מעריך את הדברים מצד החכמה **המעשית** של ריבון כל העולמים "מה רבו מעשיך ד' כולם בחכמה עשית", אבל מצד עומק **המחשבה** אין כאן רבוי, מפני שאין שם פרוד והפרש, רק אחדות נפלאה, שהננו מתמלאים פלאי קודש על עמקה וגדולת מפעלה. וע"כ הננו אומרים **כאן לא רבון העולמים כ"א רבנו של עולם**.

הרב נוגע כאן בדבר מפתיע, דיבור אחר לגמרי.

היום אמרנו בשיר של יום – "ברכי נפשי", ראש חודש בעצם ההגדרה יש בו התחדשות. ההתחדשות היא כמובן של הלבנה, נולדה לבנה חדשה – "ותחדש פני אדמה". כמו כן המזמור הזה בנוי על ששת ימי בראשית, וכשמדבר על הירח אומר המזמור "עשה ירח למועדים" – באמצעות הירח אנחנו קובעים את המועדים והזמנים. הירח סובב את הארץ בגלגל מיוחד במינו, הירח בעיקרו הוא למועדים יש בו שינוי. בשמש לעומת זאת אין דינמיקה. אם הירח היה סובב את כדור הארץ בדיוק 30 יום, לא הייתה בעיה². כיוון שלפעמים זה שונה אנו מסתמכים גם על השמש וזהו סוד העיבור.

אמר הרב שריבוי, זה דבר שישנו הרבה, לריבוי יש מספר. לעומת זאת גודל הוא לא דבר שיש בו מניין, זה בעולם המחשבה. עולם השבת הוא עולם שלמעלה מהמעשה ואילו ששת ימי המעשה שייכים בעולם המעשה. כמות ואיכות, היום בנו פועל 'לכמת' – מודדים את הכמות, איכויות לעומת זאת הם לא ברות מדידה. עולם השבת הוא לא עולם מדיד הוא עולם איכותי, המחשבה היא לא בת מדידה ולכן נאמר עליה ב"מזמור שיר ליום השבת" – "מה גדלו מעשיך ה'". לעומת זאת במזמור "ברכי נפשי" המדבר על ששת ימי המעשה, שעניינם ריבוי ושייך בהם המספר נאמר "מה רבו מעשיך ה'".

אחרי העקידה אין כמה עולמות, יש עולם אחד – נתגלה לאברהם היסוד של ה' אחד, שכל העולמות כולם הופכים להיות עולם אחד. אף הביטוי "ריבנו של עולם" הפך אצל הרב למשהו הגותי.

² היום החל הרמאדן, ז"א שהוא יסתיים בא' אב שיוצא השנה ביום שישי. ע"פ מוחמד כשהיום האחרון של הרמאדן יוצא ביום שישי זה ממש 'הושענא רבה' (נפק"מ לכמות האנשים שיבואו להר הבית ולכוחות הביטחון). חז"ל אומרים שיש מצווה לרוץ אחרי מלכי עכו"ם בכדי לראות איך מסתדרים במסר וכדומה.. שנזכה לראות בכבוד שיעשו למלך מלכי המלכים ולהבחין. מספר הרב הדרי: אני משתדל בימי שישי של הרמאדן להסתכל מה קורה בהר הבית, כתוב בפלאביוס שמהקולות של העונים היו נופלות. כואב הלב כשהגויים עושים את זה, אך יש משהו בדימיון של מה אנו נעשה בעזרת ה' בעבודת ה'. עולים להר הבית מאות אלפים של אנשים, בערך מה שיהיה בימות המשיח.